

***Wurdboek fan de Fryske taal/Woordenboek der
Friese taal***

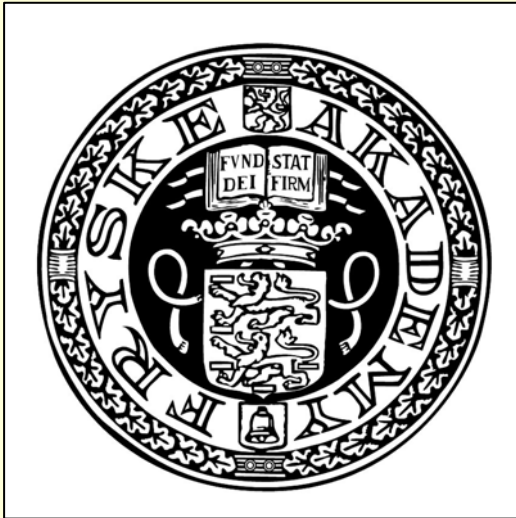
online:

Nieuwe mogelijkheden, nieuwe kansen.

CLARIN-NL bijeenkomst

19 februari 2010

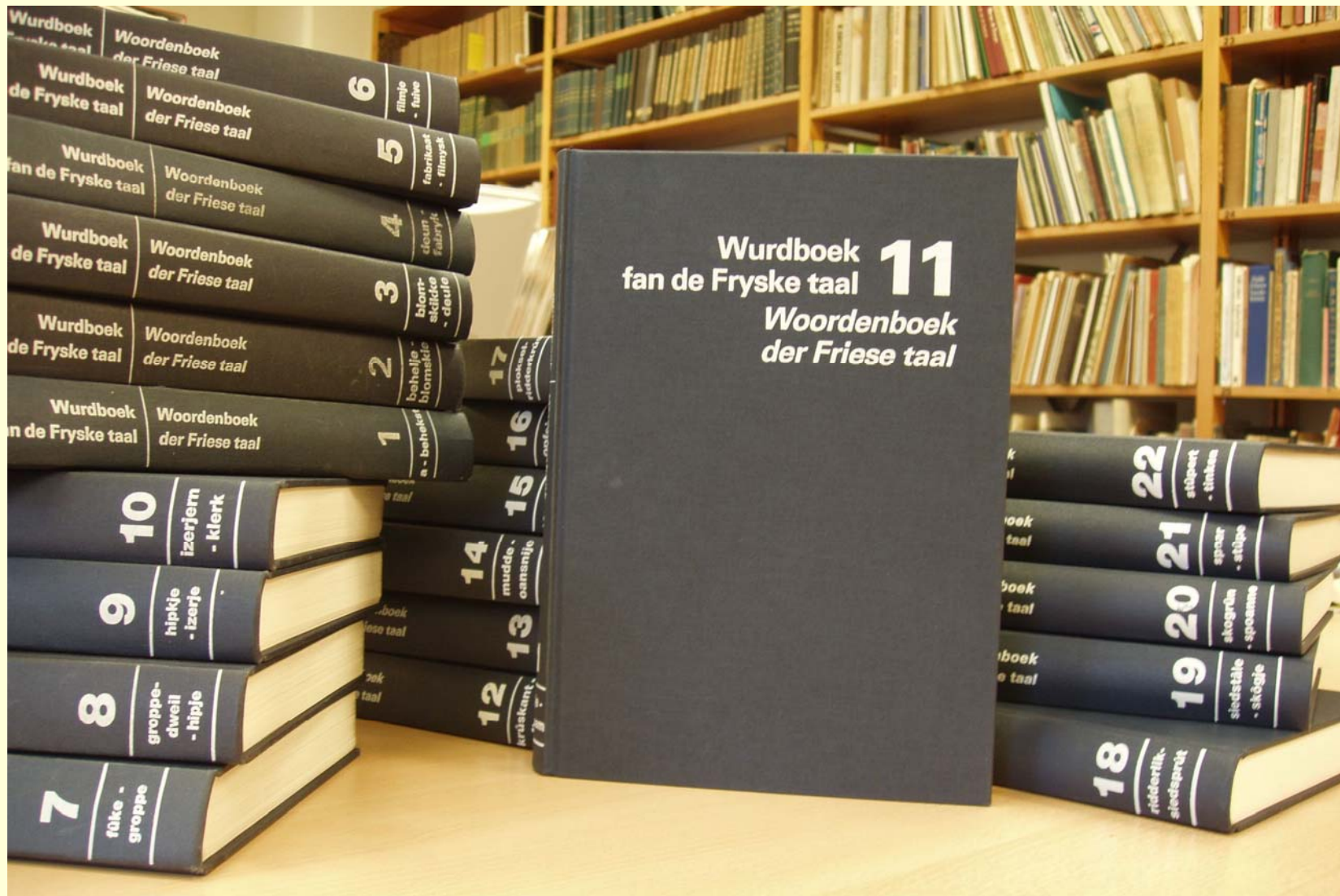
Projekt WFT - GTB

Fryske Akademy
wittenskiplik sintrum fan
Fryslân

samenwerking FA-INL: project WFT - GTB

beam, s. de [bI.əm] 1802→, Plur. *beammen* [bjɛmən] (volgens Fr.W. [1900] in Zh. hier en daar [bɛmən]), NK1. [bjimən], Dim. *beamke* [bjɛmkə]. Sch. [bajm], [bImən], T. [bI.əm], [bjɛmən], Hi. [bajm], [bajmən]. Etym. → N. *boom*, D. *Baum*, E. *beam*. Lit. → *Dialect-atl.v.Fr.* zin 124 [1955].

Boom.

1. boom; houtachtig gewas, heester, struik (vaak in dim.). ☞ || *B e a m*, *arbor*, *boom*. J. BOTKE, *Hs XII.u.* 63 [1935]. – t Oeltie sijkt t holste gat maar op / van d alder heegste baem. J. RIENKS, *zang* (7) [1802]. Onder de Bæmen / Der vond ik ien mooy Fanke stæn. *Boosk* (13) [ca. 1807]. Ynn'e schâd fen bosk in beammen. W.A. REDDINGIUS, *Proeve* 17 [1822]. In d'ekster wipt' mei sprongen; / In gloep fen beam ta beam. E. HALB., *lapekoer II* 76 [1829]. Der yn dat tropke bjemmen, / Der stiet dy alde toer. W. DYKSTRA, *doaitse* 4 [1848]. Ien goede béam ken nin ondoagensce fruchten jaen. J.H. HALB., *ewangeelje* 25 [1858]. Hiu siet in 't skaed fen en buskje beammen, dat oan 'e kant fen 'e sleat bisiden de hutte woex. G.P. COLMION, *Sw.* 44 [1871]. Gâns beammen en gjin bosk. J. f.'e GAESTMAR, *F.m.n.* 188 [1902]. Al wieme der op Java ek safolle reuzen as bledden oan 'e beammen, ik scil dochs gean. G.A. WUMKES, *fryslân* 9 [1918]. De pastory leit to folle yn 'e beammen. B. v.d.VEEN, *oarlochsliet* 39 [1920]. Fen 'e beam, *boomfruit*. E.B. FOLKERTSMA, *Pomp.* 37 [1939]. It earste ein fan Dokkum ôf fytse Jo op 'e keale rûmte mar sahwat healwei Moarrewâld komme Jo yn 'e beamkes, *komt men in een omgeving waar langs wegen (en om weilanden) rijen bomen staan; in de Wouden.* [1973]. – In kearel as in beam, *groot, fors gebouwd*. W. DYKSTRA, *volksl. II* 289 [1896]. – De beammen rounen efter de hounen oan sa waerm wie it. *Opg.*: D. HIELKEMA, [1968].

– Fig. || Wy wolle ... oemimme ... hwet oare folken ús oan kultuerskatten to jaen hawwe. mar wy wolle dat intsie op de Fryske beam. P. SIPMA, *rie* 6 [1916].

@3@1beam, @Rs. de [bl.@em]"1802@P@R, Plur. @Cbeammen @R[bj@Em@en] (volgens Fr.W. [1900] in Zh. hier en daar [b@Em@en]), Nkl. [bjim@en], Dim. @Cbeamke @R[bj@Emk@e]. Sch. [ba@im], [blm@en], T. [bl.@em], [bj@Em@en], Hi. [ba@im], [ba@im@en]. Etym. @P@R N. @Cboom, @RD. @Cbaum, @RE. @Cbeam@R. Lit. @R@P@R @CDialect-atl.v.Fr. @Rzin 124 [1955].

@3Boom.

@3@V1. @Rboom; houtachtig gewas, heester, struik (vaak in dim.)"@MT @H @ZBeam@R, @Carbor, boom. @KJ."BOTKE@R, @CHs XII.u. @R63 [1935]. @= t Oeltie sijkt t holste gat maar op / van d alder heegste baem. @KJ."RIENKS@R, @Czang @R(7) [1802]. Onder de Bæmen / Der vond ik ien mooy Fanke stæen. @CBoosk @R(13) [ca."1807]. Ynn'e schâd fen bosk in beammen. @KW.A."REDDINGIUS@R, @CProeve @R17 [1822]. In d'ekster wipt' mei sprongen; / In gloep fen beam ta beam. @KE."HALB@R., @Clapekoer II @R76 [1829]. Der yn dat tropke bjemmen, / Der stiet dy alde toer. @KW."DYKSTRA@R, @Cdoaitse @R4 [1848]. Ien goede béam ken nin ondoagensce fruchten jaen. @KJ.H."HALB@R., @Cewangeelje @R25 [1858]. Hiu siet in 't skaed fen en buskje beammen, dat oan 'e kant fen 'e sleat bisiden de hutte woex. @KG.P."COLMJON@R, @CSw. @R44 [1871]. Gâns beammen en gjin bosk. @KJ."f'e GAESTMAR@R, @CF.m.n. @R188 [1902]. Al wierne der op Java ek safolle reuzen as bledden oan 'e beammen, ik scil dochs gean. @KG.A."WUMKES@R, @Cfryslân @R9 [1918]. De pastory leit to folle yn 'e beammen. @KB."v.d.VEEN@R, @Coarlochsliet @R39 [1920]. Fen 'e beam, @Cboomfruit@R. @KE.B."FOLKERTSMA@R, @CPomp. @R37 [1939]. It earste ein fan Dokkum ôf fytse Jo

Basiszoeken

Zoek in de woordenboeken:

ONW VMNW MNW WNT

Trefwoord

Originele spelling

Woordsoort

Woord in betekenis

Woord in citaat

Woord in artikel

Basiszoeken

Uitgebreid zoeken

Zoeken in bronnenlijst

Resultaat

Help & Info

Zoek in de woordenboeken

ONW VMNW MNW WNT

Geef als resultaat een lijst met

Artikelen Betekenisomschrijvingen Citaten
 Kopsecties Verbindingen

De Geïntegreerde
Taal-
Bank

Lemma

Trefwoord

Originele spelling

Woordsoort

Trefwoordvariant

Etymologie

Verwante vorm

In de etymologische beschrijving genoemde taal

Morfologie

Flexie

Betekenis

Woord in betekenis

Label bij betekenis

Collocaties / verbindingen met

Semantische classificatie

Citaten

Start zoeken

Wis velden

Geschiedenis

Symbool

H&A

Toon alle niveaus

Toon beginniveau

Basiszoeken

Uitgebreid zoeken

Zoeken in bronnenlijst

Resultaat

Help & Info

TOTAAL GEVONDEN: 4 - **ONW**: 1 - **VMNW**: 1 - **WNT**: 2

RESULTATEN: 1 T/M 4

Nr.	Wdb	Trefwoord	Originele spelling	Woordsoort	Betekenis
1	ONW	BOOM	<u>bōm</u>	znw. m.	Boom.
2	VMNW	boom	<u>BOOM</u>	znw.m.	boom; boomstam; weefboom; slagboom; Boom
3	WNT	boom	<u>boom</u>		<i>[behandeld onder BODEM]</i>
4	WNT	boom	<u>BOOM (1)</u>	znw.(m.)	I) Algemeene naam van die planten welke, in onderscheiding van heesters en andere kruidachtige gewassen, met een enkelen stevigen, houtigen, overblijvenden stam uit den grond opschieten en zich eerst op zekere hoogte vertakken.

Sorteren

Exporteren

Afdrukken

Toon resultaten vanaf regel:

Ga!

?

BOOM^I

Woordsoort: znw.(m.)
Modern lemma: boom

Koppelingen:
Aanvulling
Vorig artikel: BOOKMAKER
Volgend artikel: BOÛM ^{II}
Etymologie: EWN
Afbeeldingen: Burgersdijk

[sluit](#)

znw. m., mv. *-en*; verkl. *boompje* (in Zuid-Nederland *boomken*), mv. *-s*. *Ohd. mhd. boum, nhd. baum, osaks. mnd. nnd. bôm* (vanwaar *dee. zw. bom*), *mnl. boom, ofri. bām, nfri. beam, ags. béam, eng. beam* (eng. *beam*, lichtstraal, is volgens sommigen een geheel ander woord, zie echter beneden, Aanm. 1); *eng. boom*, gijk, havenboom, is aan het *Nnl.* ontleend); daarnaast *got. bagms, onr. bađtmr*. De twee laatstgenoemde vormen zijn een overwegend bezwaar tegen eene afleiding van den wortel *bhû* (vanwaar *gr. φῦμα*, gewas, en ook *nvl. bouwen*), die anders de Westgermaansche vormen zeer goed zou verklaren; zie echter PAUL-BRAUNE, *Beitr.* 15, 224. Tegenwoordig wordt veelal als gemeenschappelijke grondvorm een voogermaansch *bhaghmo-* ondersteld, waaruit, door verschil van klemtoon, eenerzijds *ba(g)wmá-* (*baum, boom*), anderzijds *bág(w)ma-* (*bagms*) ontstaan zou zijn. Noch de *đ* in het *Onr.*, noch de oorsprong van het woord zou hierdoor echter verklaard zijn: immers buiten het Germaansch zijn geene woorden gevonden die met dezen onderstelden grondvorm verwant kunnen zijn.

Dit woord en zijne samenstellingen zijn tegen het eind der vorige eeuw op voorbeeldige wijze behandeld door A. KLUIT in zijne *Proeve van 't woord Boom*, waaraan voor de hier volgende artikels vrij wat ontleend is.

☐ I) Algemeene naam van die planten welke, in onderscheiding van heesters en andere kruidachtige gewassen, met een enkelen stevigen, houtigen, overblijvendenden stam uit den grond opschieten en zich eerst op zekere hoogte vertakken.

☐ 1. Eigenlijk.

↳ a. In 't algemeen.

Wilde, tamme, zware, bladerrijke, lommerrijke, ontbladerde, dorre, zieke, doode boomen (a°. 1892).
De wortels, de schors, de bast, het spint, het hout, het merg, de takken, de bladeren van een boom (a°. 1892).

De boomen botten uit, loopen uit, groenen, bloeien enz. (a°. 1892).

In een boom klimmen, uit een boom vallen (a°. 1892).

— Vreemden wtlandischen boom. Boom tweemaal tsaers draghende. Vruchtdragende boom. Onvruchtbaren boom. Den boom was wel geladen. Op den boom klimmen. Boom werden, tot eenen boom wassen. Desen boom versterft, PLANT. [1573].

De stam, het kruis, de top van een boom, MARIN. — Het mostaertzaet ... wort een boom, alsoo dat de vogelen des hemels komen ende nestelen in sijne tacken, *Statenb., Matth.* 13, 32 [ed. 1688].

't Suchten van de wint beweecht de ... boomen, HOOFT, *Ged.* 1, 29 [c. 1603].

Haar Kleederen zijn van ... basten van Boomen, STRUYS, *Reysen* 13 [1676].

Vaartuygen, ... uyt een uyt gehouden Boom gemaakt, 129.

Ik ging by haar onder den boom op de bank zitten, WOLFF en DEKEN, *Leev.* 5, 342 [1785].

Schaduwryke boomen. WOLFF en DEKEN. *Leev.* 7, 303 [1785].

'jildskrab(b)er, s. de, 1901→. Gierigaard. ||
Jildskraper. G. POSTMA, *Hs XIV, 12* [1901]. – Jy moatte
 ôfwachtsje as jy in reade sint krije; dat hinget alhiel fen de
 genade fen Rinse jildskrabber ôf. R. TOLSMA, *testemint 52*
 [1907].

'skrabber, s. de [skraber] 1852→; **'skraber**, [skra:bər]
 1923 →.

Schrabber, schraper.

1. rooster, ijzeren traliewerk om de schoenzolen af te
 schrapen alvorens een huis, gebouw binnen te gaan. || Daer
 foun min gjin scrabber bij, as matsjes in dweilen foar de
 dôar. T. HEIDSTRA, *Fr.V.Alm.* 94 [1852].

.....

– **Comp.:** *barge-, burd-, fuot-, hakke-, iis-, jild-, kachel-,
 kling-, klomp-, piip-, pot-, skoarstien-, snot-, sûkereï-,
 tsiïsskrabber, -skraber.*

as'trant, adj. & adv. [astrɔnt] a. 1869 →;
ek'strant, ° [ɛkstrɔnt] 1860 →. Etym.: Fr.
assurant. Lit. → W.J. BUMA, *Wurk* 47 [1969].
 Astrant.

1. aanmatigend, vrijpostig, brutaal. ||
Astrant, *op een onbeschaamde wijze*
aanmatigend. HALB., *Lex.* 127 [a. 1869].
Ekstrant, '*in de Wouden*'. *Fr.W.* [1900]. –
 De goede Pier, dy troch de extrante frou
 onder de tafel haldenwjar. T.G. v.d. MEULEN,
fen 84 [1860]. As jy my de wjirheid freegje,
 den binne jimme meienoar wol hwet
 'ekstrant'. J. HEPKEMA, *jouke* 17 [1894]. Dy
 astrante joad hie de posleinkas al waech en
 wiid iepen. *Fr.W.* [1900]. (It) wienen ... dan
 ek mar in pear / astrante rabbelskûten.
 S. SPANNINGA, *rattelmansreau* 10 [1962].

as'trant, adj. & adv. [astrɔnt] a. 1869 →;
ek'strant, ° [ɛkstrɔnt] 1860 →. Etym.: Fr.
assurant. Lit. → W.J. BUMA, *Wurk* 47 [1969].
 Astrant (in bet. 1).

1. aanmatigend, vrijpostig, brutaal. ||
Astrant, *op een onbeschaamde wijze*
aanmatigend. HALB., *Lex.* 127 [a. 1869].
Ekstrant, '*in de Wouden*'. *Fr.W.* [1900]. –
 De goede Pier, dy troch de extrante frou
 onder de tafel haldenwjar. T.G. v.d. MEULEN,
fen 84 [1860]. As jy my de wjirheid freegje,
 den binne jimme meienoar wol hwet
 'ekstrant'. J. HEPKEMA, *jouke* 17 [1894]. Dy
 astrante joad hie de posleinkas al waech en
 wiid iepen. *Fr.W.* [1900]. (It) wienen ... dan
 ek mar in pear / astrante rabbelskûten.
 S. SPANNINGA, *rattelmansreau* 10 [1962].

2. schrander, snugger; oplettend. ||
Astrant, '*vaak in de volkstaal: schrander,*
snugger, vlug van bevassing ... Ook wel:
oplettend'. *Fr.W.* [1900]. – In astrante jonge.
ibid. Hy is altyd like astrant yn 'e saken. *ibid.*

Trefwoord WFT	Inhoud veld <i>Etymologie</i>
noas	Etym. → N. <i>neus</i> , D. <i>Nase</i> , E. <i>nose</i> .
noasje	Etym.: Fr., Lat.
noaskje I	Etym.: denominatief van <i>noas</i> .
noaskje II	Etym.: dim. van <i>noas</i> ?
noaster	Etym. → ofri. <i>noster</i> , Gron. <i>nöster</i> , D. <i>Niister</i> , E. <i>nostril</i> .
noat III	Etym. → <i>genoat</i> .
noatich	Etym. → <i>noaf?</i> , <i>nuef?</i>
noatmuskaat	Etym. → N. <i>nootmuskaat</i> .
noatte	Etym. → <i>knotte?</i>
noazelje	Etym.: denominatief van <i>noas</i> .
noazem	Etym. → N. <i>nozem</i> .

'**Benjamin**, nom. prop. [beⁿʝəmIn] 1901→, Dim. *-tsje*.
 Etym.: Hebreeuws.
 Benjamin, benaming voor de jongste zoon van een
 gezin; troetelkind. || Dit is nou ús Benjamin. G. POSTMA,
Hs XIV, 9 [1901].

```
- <entry id="000000083">
  - <form type="lemma">
    <orth>benjamin</orth>
  </form>
  - <dictScrap>
    <stress>'Benjamin,</stress>
  - <gramGrp>
    <pos>nom. prop. </pos>
  </gramGrp>
  <pron>[bnjmIn]</pron>
  1901, Dim. -tsje.
</dictScrap>
- <etym>
  :
  <taalnaam>Hebreeuws.</taalnaam>
</etym>
- <sense>
  - <def>
    Benjamin, benaming voor de jongste zoon van een gezin; troetelkind.
  </def>
- <eg>
  - <cit>
    <q> Dit is nou ús Benjamin. </q>
  - <bibl>
    <author>G. POSTMA</author>
    :
    <title>Hs XIV, 9</title>
    <dateRange from="1901" to="1901"/>
    [1901].
  </bibl>
  </cit>
</eg>
```

```

<TEI.2
  <entry
    <GTB-entry ( GTB-entry ▶
      <form
        <orth WIJN orth ▶
      form ▶
      <form wijn form ▶
      <dictScrap
        <gtb-woordsort
          <gramGrp
            <pos znw pos ▶
            (
              <gen m gen ▶
            )
          gramGrp ▶
        gtb-woordsort ▶
        znw. m., mv.
        <I -en I ▶
      .
      <taalnaam Mnl taalnaam ▶
      <I wijn, wiin, win I ▶
      . Leenwoord uit het

```


[Basiszoeken](#)
[Uitgebreid zoeken](#)
[Zoeken in bronnenlijst](#)
[Resultaat](#)
[Help & Info](#)

TOTAAL GEVONDEN: 2 WNT: 1 WFT: 1 RESULTATEN: 1

Nr.	Wdb	Trefwoord	Originele spelling	Woordsoort	Betekening
1	WNT	museumstuk	<u>Museumstuk</u>		<i>[behandeld onder MUSEUM]</i>
1	WFT	museumstuk	<u>Museumstik</u>		

Toon resultaten vanaf regel:

BLAUW^I

Woordsoort: bnw., bw.
Modern lemma: blauw

, bnw. (soms bijw.). *Mnl. blau*, en *bla* (dat eigenlijk de vorm is van den nom.-acc.: VERDAM 1, 1280 en 1290); *mhd. blâ (blâwer)*, *ohd. blâo* (SCHADE 74); deze en andere oudgermaansche vormen doen denken aan een stam *bhlêwo-*. Gewoonlijk wordt *blauw* beschouwd als verwant met *lat. flāvus*; BRUGMANN (*Grundr.* 2, 128) acht dit niet zeker, en HIRT (*Ablaut* 294) verbindt *blauw* met *gr. μέλας* (zoodat *germ. bl-* zou ontstaan zijn uit *ml-*), terwijl hij *flāvus* vereenigt met *helvus* en *fulvus*, die van denzelfden stam gevormd zijn als *geel* (a. w. 276). Vanouds werd *blauw* in verschillende gevallen gebruikt; de bij ons voorkomende beteekenissen zou men als volgt kunnen onderscheiden.

+ I) Eigenlijk.

- II) Niet meer ter aanduiding van eene kleur.

+ → 1. Van vleesch, visch, bij uitbreiding ook van spijs en drank in 't algemeen. Niet van goede hoedanigheid, schraal (verg. de bet. I, C, 4); thans verouderd.

- → 2. Onbeteekenend, beuzelachtig, ijdel.

→ — Inzonderheid van voorwendsels of verontschuldgingen.

→ — *Een blauwe bootschap*, een voorwendsel om iemand te verwijderen of te bedotten.

→ — *Eene blauwe glos* (zie Dl. V, kol. 160, en COORNHERT 1, 106 a [c. 1580]).

→ — *Een blauwe maandag*, verg. ook hd. *ein blauer montag* (*D. Wtb.* 2, 83), een maandag die niet meetelt als werkdag (*blauwen maandag houden* is in Limburg: op eene uitgelaten manier feest vieren; zie SCHUERM. [1865-1870]); vandaar een korte tijd (die niet aan ernstige bezigheden wordt besteed). Dit is nu de gewone opvatting; daarnaast bestond vroeger het gebruik van *alle blauw maandagen* in den zin van: bij elke geringe aanleiding, om een haverklap (zie STOETT 212, waar eene plaats uit BERNAGIE wordt aangehaald).

Toen ik een' blaauwen maandag het exerceren leerde, LOOSJES, *Bronkh.* 3, 292 [1806]. (Hij denkt, dat hij het recht heeft om aardigheden te zeggen, omdat hij een blauwen maandag in den handel is, V. LENNEP, *Rom.* 4, 211 [1840].

Ofschoon wij elkander eerst sedert een blauw-maandag kennen, V. LENNEP, *K. Zev.* 2, 220 [1865].

Introduction

News

Last update: 3-2-2010

Terminology Symposium

On July, 5, an international symposium and workshop on terminology will take place preceding the Euralex congress.

[Read more >>](#)

Submission Confirmation

The 14th EURALEX International Congress will be held from 6 July until 10 July 2010 in Leeuwarden/Ljouwert, The Netherlands. The Congress will be organized by [the Fryske Akademy \(Frisian Academy\)](#).

The EURALEX Congresses bring together professional lexicographers, publishers, researchers, software developers and others interested in dictionaries of all types. The programme will include plenary lectures, parallel sessions on [the topics listed below](#), software demonstrations, pre-congress tutorials and specialized workshops, a special session for students and work-in-progress, a book and software exhibition, and social events for participants and their guests.